

Akcia: Šášov
Lokalita: Štiavnické vrchy

Parametre trasy:

A Prevýšenie: 1098 m
Dĺžka trasy: 20,9 km
Čas bez prestávok: 6:25 hod.

B Prevýšenie: 462 m
Dĺžka trasy: 10,3 km
Čas bez prestávok: 3:45 hod.

Zdroje:
trasa, časy: mapy.hiking.sk

Dátum: 3.10.2020

Tiesňové volanie:
112

Šášovské Podhradie

Leží na severnom okraji Štiavnických vrchov, na ľavom brehu Hrona, pri jeho sútoku s Istebným potokom, v nadmorskej výške 270 m n. m. Obec sa spomína v roku 1363, v minulosti sa tu spracovávala dubová kôra pre garbiarov z Liptova.

Šášovský hrad sú rozľahlé zrúcaniny hradu na strmom ľavobrežnom brehu nad tokom Hrona v nadmorskej výške 340 m n. m. Názov pochádza z povesti o tom ako šašo zachránil na polovačke život zvolenského hradného pána a ten mu nad miestom záchranu daroval hrad.

Kráľovský hrad sa spomína v roku 1253 ako majetok bratov de Vanča, z nich Štefan bol ostríhomským arcibiskupom. Spolu s hradom Revšte, situovaným 15 kilometrov južnejšie na druhom brehu Hrona, chránil priechod a cestu do banskej oblasti, predovšetkým do Banskej Štiavnice a asi aj preto ho získal v roku 1320 štiavnický komorský gróf. Hrad sa stal strediskom panstva Šášov. V čase gotiky a renesancie často menil majiteľov. Kráľ Žigmund ho daroval v roku 1424 kráľovnej Barbore, 1447 ho mal v rukách Ján Jiskra. Kráľovná Beatrix, manželka kráľa Mateja Korvína, ho v roku 1490 darovala Dóciovcom, ktorí ho vlastnili do vymretia rodu v roku 1647. V roku 1650 získal hradné panstvo kúpo Gašpar Lipai. Za tóköliovského povstania v roku 1677 sa povstalcí zmocnili hradu a vyplienili ho. Odvtedy bol v správe eráru a keďže stratil svoju obrannú funkciu, od 18. storočia pustol.

Najvyššie položený gotický palác, ktorý tvorí základ horného hradu, často predstavovali. Na dlhom úzkom vnútornom dvore boli rozmiestnené obytné budovy a na konci terasy na najvyššom mieste bol palác, zabezpečený neskôr trojhrannou vežou. Horný hrad sa zvažoval smerom od paláca k nádvoriu, ktoré uzatvárala veľká okrúhla bašta, chrániaca vstup do horného hradu. Pred ňou ležiace opevnené nádvorie lemovali obytné budovy na konci s okrúhlymi stážnymi vežou. Hrad bol dobre opevnený aj v renesancii.

Žakýlsky hrad

Prvá písomná zmienka o existencii Žakýlskeho hradu pochádza z roku 1560, no vzhľadom na podobnosť s ostatnými blízkymi hradmi Pohronia sa predpokladá existencia hradu už od 13. storočia. Prvá a zároveň aj posledná nepriama zmienka o hrade je až z roku 1560, kedy dal cisár Ferdinand I. vypočuť svedkov, ktorí pri hraničných sporoch zhodne označili za medzník chotárnu studničku pod „starým hradom“. Rozloha hradu a obdobie jeho

existencie napovedá, že vznikol spolu s rozmachom ťažby striebra v Banskej Štiavnici. Túto možnosť predostrel vo svojej práci Sitno a čo z neho vidieť aj Andrej Kmeť, ktorý uviedol, že F. R. Osvald upozornil ma na cestu do hradu vedúcu, po ktorej vraj kedysi (dľa podania ľudového) vozievali striebornú fúru z Kremnice do Štiavnice, a tak potom ďalej do Viedne. Cesta tá vraj išla od kremnickej hradskej, tam, kde sa táto vyše Sv. Kríža spája s hranskou hradsťou, cez Hron, hore na Močiar, popri Pustom hrade, dolu do Teplé. V chotáre močaranskom značí sa vraj dosť dobre, miestami vidieť ešte dlažbu kamennú. Na hradskej tejto mohol hrad podať striebornej fúre cez noc bezpečný útulok. Zánik a existencia hradu čaká stále na hlbšie preskúmanie.

Po Žakýlskom hrade zostali len nepatrné pozostatky múrov, hradných terás a priekop uprostred lesa na území z rozsahom 200x20 metrov.

Banská Štiavnica

Banská Štiavnica (nem. Schemnitz, maď. Selmecebánya) je historické slobodné kráľovské banské mesto na strednom Slovensku s výrazne multikultúrnou minulosťou. Známe je ťažbou kovov (najmä striebra), významnou banskou legislatívou, samosprávou a akademickou tradíciou. Mesto je mestská pamiatková rezervácia od roku 1950 a zároveň centrom chránenej krajiny Štiavnické vrchy vyhlásenej 22. septembra 1979 na rozlohe 77 630 ha. Dňa 11. decembra 1993 bolo ako "historické mesto Banská Štiavnica a technické pamiatky jeho okolia" zapísané do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Mesto Banská Štiavnica leží vnútri kaldery, ktorá vznikla zhruba pred 13,5 miliónmi rokov prepadnutím jadra Štiavnického stratovulkánu v Panónskom mori po sérii jeho erupcií, ktoré vytvorili okolie dnešného mesta nazývané Štiavnické vrchy v južnej časti stredného Slovenska. Najvyšší vrch pohoria sa nazýva Sitno (1 009 m n. m.). Hrebeň kaldery vytvára prirodzenú ochranu centrálny oblasti štiavnických vrchov. Klíma mesta má horský ráz s miernym podnebí, bez extrémnych teplotných výkyvov.

Osud mesta Banská Štiavnica je úzko spätý s bohatými nálezmi drahých kovov, najmä striebornej rudy. Územie mesta bolo osídlené Keltmi už v 3. – 2. storočí pred Kr., ktorí tu ťažili zlato. Z roku 1156 je najstaršia písomná zmienka o meste, ktoré sa spomína ako terra banensium – zem baníkov. V 13. storočí do Banskej Štiavnice prišli osadníci z Tirolska a

Saska, z roku 1217 je prvý písomný dôkaz o ťažbe striebra na území mesta, roku 1238 dostalo mesto mestské privilégia a z roku 1275 pochádza prvá listina opatrená mestskou pečatou. V roku 1442 zažilo mesto plienenie a vraždenie vojskami Šimona Rozgoňa, roku 1443 ho postihlo ničivé zemetrasenie, po ktorom muselo byť opätovne vybudované. V 16. storočí prebralo mesto do svojich rúk ťažbu na území Banskej Štiavnice, v rokoch 1546 – 1559 bol prestavovaný farský kostol na dnešný Starý zámok, ktorý slúžil ako protiturecká pevnosť, v rokoch 1564 – 1571 vybudovali Nový zámok ako protitureckú pevnosť. Roku 1627 bol v bani prvýkrát použitý pušný prach pri razení priekopu Daniel, v roku 1681 bola postavená Klopačka oznamujúca čas fária. V rokoch 1722 – 1724 anglický mechanik Issak Potter v neďalekej Novej Bani postavil, ako prvý na európskom kontinente, Newcomenovv atmosférický parný stroj (predchodca Wattovho parného stroja vynájdeného až 1765). V roku 1729 stroj v Novej Bani rozobrali a previezli ho najprv do Hodruše a potom do Banskej Štiavnice, kde doslúžil.

V roku 1735 bola v Banskej Štiavnici Samuelom Mikovíniom založená prvá banská škola v Uhorsku, roku 1751 bola dokončená Kalvária, výstavba ktorej bola iniciovaná jezuitom Františkom Pergerom. V tom istom roku mesto navštívil František I. Lotrinský, manžel Márie Terézie. V roku 1763 v meste vznikla Vysoká banícka škola, v roku 1770 premenovaná na Banícku akadémiu, prvá banská škola v Európe a najstaršia technická škola na svete. Jej prvý profesor bol Mikuláš Jacquin. Roku 1919 bola prestávaná do maďarského mesta Šopron. Koncom 18. storočia bola Štiavnica s poddanskými dedinami s viac ako 20 000 obyvateľmi druhým najväčším sídlom na Slovensku tesne za Bratislavou. Koncom 18. storočia bola Samuelom Mikovíniom, Matejom Kornelom Hellom a Jozefom Karlom Hellom vybudovaná sústava tajchov. V roku 1870 mesto získalo municipálne právo, čím sa vyňalo spod Tekovskej župy a bolo podriadené ministerstvu vnútra. V auguste 1873 bola sprevádzkovaná úzkorozchodná železnica z Hronskej Dúbravy ako prvá verejná úzkorozchodná parná železnica vo vtedajšom Uhorsku, ktorá je v súčasnosti známa ako Trať mládeže.

Zdroj: wikipedia